

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Μάθημα 1ο (9 Ὀκτωβρίου 2010)

Θέμα: Κατηχητικό για Κατηχητές

Μέ τήν ἀρχήν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους γίνεται καί ἡ ἀρχή τῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μας. Οἱ μαθηταί Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυκείου διψοῦν γιά τήν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Μέ ἐνθουσιασμό καί ζῆλο καί ζωντανή ἐλπίδα θά ξεκινήσουμε καί πάλι τό εὐλογημένο ἔργο τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Μέ τήν ἀρχή ὁμως τῶν μαθημάτων πολύ θά μᾶς βοηθήση νά κάνουμε μιά αὐτοκριτική καί νά ἀναλογισθοῦμε τή μεγάλη εὐθύνη πού ἀναλαμβάνουμε, ὅταν ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μᾶς ἀναθέτει τό πολύ δύσκολο, ἀλλά εὐλογημένο ἔργο νά διδάξουμε τήν πίστι τοῦ Χριστοῦ στά παιδιά καί στούς νέους.

Μερικές σκέψεις πολύ βοηθητικές γιά τήν προσωπικότητα καί τό ἔργον τοῦ Κατηχητικοῦ ἀπό δύο βοηθήματα εἶναι πολύ χρήσιμες γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τῆς Κατηχήσεως, τήν ὁποία ὅλοι ἐπιθυμοῦμε καί γιά τήν ὁποία ὅλοι προσπαθοῦμε.

Ἀπό τό βιβλίον τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα Κατηχητική, τό ὁποῖον ἐξεδόθη τό 1931 θά δοῦμε τό κεφάλαιον Γ' ἡ προσωπικότης τοῦ Κατηχητοῦ. Εἶναι γραμμένο εἰς γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς, ἀλλά ἐλπίζουμε ὅτι θά γινῆ κατανοητό ἀπό τούς ἀγαπητούς Κατηχητάς.

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΗΧΗΤΟΥ

1. Ἡ περί μεθόδων τῆς κατηχητικῆς ἐκτεθεῖσα θεωρία κινδυνεύει ν' ἀπομείνη νεκρὸν καὶ ἄκαρπον γράμμα, ἐάν δέν συνυπάρχη ζωοποιὸς ταύτης ψυχὴ ὁ ἐμπνευσμένος καὶ μετὰ πραγματικῆς ἀφοσιώσεως ἀσκῶν τὸ ἔργον αὐτοῦ κατηχητής. Λίαν ὀρθῶς διεκήρυξεν ὁ **Baier** ὅτι «ὁ καλὸς διδάσκαλος εἶνε ἢ ἀρίστη μέθοδος». Ἐάν δέ οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελῶσι παιδαγωγικὸν ἀξίωμα διὰ πᾶσαν ἰσχὺον διδασκαλίαν, πολὺ περισσότερον εὐρίσκουσι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐν τῇ θρησκευτικῇ διδασκαλίᾳ, ἣτις παρέχεται μὲν ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποβλέπει δέ οὐχί εἰς προσκαίρους καὶ ἐπιγείους, ἀλλ' εἰς αἰωνίους καὶ τοῦτ' αὐτὸ οὐρανίους σκοπούς. Ὑπὲρ πᾶσαν λοιπὸν μέθοδον καὶ ὑπὲρ πᾶσαν μεθοδολογικὴν θεωρίαν ὑψοῦται ἡ προσωπικότης τοῦ κατηχητοῦ, τῆς ὁποίας τὴν τυχόν ὑπάρχουσαν ἀτέλειαν καὶ ἐλαττωματικότητα οὐδεμία μέθοδος δύναται ν' ἀναπληρώσῃ, ἐνῶ τὸναντίον ὅταν ἡ προσωπικότης αὕτη τυγχάνῃ συγκεκριμένη ἠθικῶς, ἀναπληροῖ ὑπερπαρακῶς τὴν ἔλλειψιν πάσης μεθόδου. Ἐντεῦθεν, μολονότι ἐν ἄλλαις Κατηχητικαῖς ὁ περί τῆς προσωπικότητος τοῦ κατηχητοῦ λόγος προτάσσεται, ἔνεκα ὅμως τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης σημασίας, τὴν ὁποίαν κέκτηται ἡ προσωπικότης αὕτη πρὸς ζωοποίησιν καὶ ἐμψύχωσιν τῶν κατηχητικῶν μεθόδων, ἐπεφυλάξαμεν τοῦτον μετὰ τὴν ἐκείνων ἔκθεσιν.

2. Οὐσιῶδες καὶ ἀπαραίτητον καθίσταται διὰ τὸν κατηχητὴν νά εἶνε ἐξ ὀλοκλήρου καὶ βαθέως ἀφωσιωμένη χριστιανικὴ προσωπικότης. Τοῦτο δέ ὠρισμένως ἀποτελεῖ τὸ «ἐν, οὔτινος ἐστι χρεία», τὸ ἀναγκαῖον ἐφόδιον, ἄνευ τοῦ ὁποίου πάντα τᾶλλα καθίστανται ἀνεπαρκῆ καὶ ἀνίσχυρα. Διότι ἐν τῇ κατηχήσει καλεῖται ὁ κατηχητής νά μορφώσῃ ψυχὰς εἰς Χριστόν ἀναγεννῶν ταύτας διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ πῶς θά μετήγγιζε τις ζω-

ήν χριστιανικήν, εάν δέν εἶνε εἰς θέσιν ν' ἀντλή αὐτήν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ καρδίας; Καί πῶς θά μετελαμπαδεύετο δι' αὐτοῦ ἡ φλόξ τῆς πίστεως καί τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας τό ἰλαρόν φῶς, εάν καί αὐτός δέν ἀπετέλει λαμπάδα ἀκτινοβολοῦσαν καί οὐχί κατεσβεσμένην; Εἶναι ἀδύνατον φυσικῶς νά μεταδώσῃ τις ἐκεῖνο, οὔτινος αὐτός ὁ διος στερεῖται, οὐδεῖς δέ φρόνιμος θ' ἀνέμενε νά λάβῃ τι παρά τοῦ μηδέν ἔχοντος. Ἐντεῦθεν καθίσταται πρόδηλον, ὅτι ὁ κατηχητής ἀπαραιτήτως πρέπει πρωτίστως αὐτός νά εἶνε χριστιανός, ἐφ' ὅσον δέ πρόκειται νά καταστή μυσταγωγός καί ἄλλων εἰς τήν χριστιανικήν ζωήν, παρίσταται ἀνάγκη τήν χριστιανικήν ιδιότητα καί θερμότητα νά κατέχῃ αὐτός ὑπέρ πάντα ἄλλον. Δέν ἀρκεῖ νά εἶνε μόνον χριστιανός, ἀλλά ἄριστος χριστιανός, εἰς τόν ὅποιον θά εὐρίσκωσι πλήρη καί ἐπακριβῆ ἐφαρμογήν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου: «ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ ποταμοί ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος». (Ἰωάν. ζ' 38), οὐχί μόνον εἰς ἐκτάκτους στιγμάς ἐμπνεύσεως ἢ καθ' ὠρισμένας ὥρας διδασκαλίας προχέων τά ζωογόνα νάματα αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἄλλη πηγὴ ἀνεξάντλητος αὐτομάτως ἐκπέμπουσα τήν δροσοβόλον καί ζωήρυτον ἐπίδρασίν της. Μόνον δ' οὕτω θά καταστή δυνατόν ὁ κατηχητής νά παρέχῃ ἑαυτόν παράδειγμα ἀξιομίμητον εἰς τόν κατηχούμενον αὐτοῦ, ζῶσαν ἐνσάρκωσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένων, θαυμάσιον καί πειστικώτατον ὑπόμνημα διεξηγοῦν καί κατοχυροῦν τοὺς λόγους αὐτοῦ, προτροπήν ἰσχυράν καί ἐξόχως συγκλονιστικὴν σιωπηλῶς ἐκ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ζωῆς ἐκπεμπομένην καί ἐπαναλαμβάνουσαν τοὺς λόγους τοῦ Παύλου: «μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ ἐγὼ Χριστοῦ». Πόσον δ' ἀπαραίτητον καθίσταται τό προσόν τοῦτο εἰς τόν κατηχητήν, κατανοεῖ τις, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψει τοὺς δεσμούς τῆς οἰκειότητος καί τῆς πυκνῆς ἐπικοινωνίας, τοὺς ὁποίους οὔτος συνάπτει πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κατηχουμένους. Ἱεροκήρυξ, ὅστις δέν εἶνε πράγματι καί ἀληθεῖα χριστιανός, θά ἠδύ-

νατο ἐπί μακρόν σως χρόνον ν' ἀποκρύπτῃ ἑαυτὸν καὶ τὰ βάθη αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀκροατῶν του. Κατηχητὴς ὅμως, μὴ φέρων τὸν Χριστὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καθίσταται ἀδύνατον νὰ μὴ γίνῃ τάχιστα ἀντιληπτὸς ὑπὸ τῶν κατηχουμένων, μεθ' ὧν πυκνότατα ἀναστρέφεται εἰς θέσιν πατρὸς καὶ φίλου καὶ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τιθέμενος ἀπέναντι αὐτῶν.

3. Ὁ κατηχητὴς ἐπὶ πλέον ἀπαιτεῖται νὰ εἶνε καὶ ἐκκλησιαστικός ἄνθρωπος. Ὅφειλεῖ τουτέστι νὰ τρέφῃ ἀγάπην εἰλικρινῆ καὶ ἐνδιαφέρον θερμὸν διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ συναισθανόμενος, ὅτι εἶνε διάκονος αὐτῆς καὶ ὅτι ἡ κατήχησις, εἰς τὸ ἔργον τῆς ὁποίας ἔχει οὗτος ἐνταχθῆ, εἶνε διακονία τοῦτ' αὐτὸ ἐκκλησιαστικὴ. Δέν πρέπει δέ κατ' οὐδένα λόγον νὰ λησμονῆ, ὅτι ἡ κατηχητικὴ διακονία ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τῆς Ἐκκλησίας νέους μαθητὰς καὶ ὁπαδοὺς, νέα τῆς Ἐκκλησίας μέλη. Εἶναι λοιπὸν ὑποχρεωμένος πρῶτον μὲν νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς νεαροὺς κατηχουμένους τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, οὐδαμῶς δέ εἶνε εὐσυνείδητον καὶ ἔντιμον, ἐὰν αὐτὸς διαφωνῆ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς γραμμὰς θεμελιώδεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, νὰ ὑποκρύπτῃ μὲν ἑαυτὸν τοῦ ἐκκλησ. ποιμένος, νὰ ὑποσκάπτῃ δέ ὑπούλως τὴν ὑπὸ τῶν γονέων παραδοθεῖσαν θρησκευτ. διδασκαλίαν εἰς τοὺς μικροὺς. Ἐπειτα δέ ὑποχρεοῦται νὰ μεταδίδῃ ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τοὺς κατηχουμένους ἀφυπνίζων τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἐνδιαφέρον αὐτῶν, κατ' οὐδένα δέ λόγον μετατρέπόμενος εἰς εὐκόλον ἐπικριτὴν τῆς τυχόν κρατούσης ἐκκλησιαστικῆς ἀτασθαλείας καὶ ἀταξίας, ἀλλὰ δημιουργῶν ὑγιὲς ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα καὶ πόθον εἰλικρινῆ πρὸς συνεργασίαν ἐν πνεύματι ταπεινοφροσύνης καὶ συνέσεως διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Μόνον διὰ τῆς δημιουργίας τοιούτου φρονήματος παρὰ τοῖς κατηχουμένοις, δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν αὖριον πληρώματα ἐκκλησιαστικά μὴ ἀδιαφο-

ροῦντα διά τήν ζωήν τῆς ἐνορίας αὐτῶν, ἐπιμελῶς τούς ποιμένας αὐτῶν ἐκλέγοντα, ἐνσυνειδήτως καί εὐσυνειδήτως πᾶσαν παρεκτροπήν αὐτῶν κολάζοντα, παρέχοντα πολύτιμον ὑλικόν πρὸς καταρτισμόν ἐξ αὐτοῦ ἀξίων ποιμένων, καί πολλαχῶς συνεργοῦντα εἰς τήν πρόοδον καί ἀκμήν τῆς Ἐκκλησίας.

4. Ἡ τοιαύτη θρησκευτική ἀφοσίωσις καί εὐσέβεια τοῦ κατηχητοῦ καί τό θερμόν ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον πλεονάζουσιν, ἐπόμενονον εἶνε νά ἐκδηλωθῶσιν καί ὡς διάπυρος πόθος πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν διά τῆς καθοδηγήσεως αὐτῶν πρὸς τόν Χριστόν διά μέσου τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσω φλογερότερος καθίσταται ὁ πόθος αὐτός, τόσω καί δραστηριώτερος καθίσταται ὁ κατηχητής· τόσω εὐχαριστότερον ἀναδέχεται οὗτος τά βάρη καί τούς πόνους τοῦ ἔργου αὐτοῦ· τόσω μᾶλλον ἀκατάβλητος καθίσταται ἐν μέσω τῶν ἐμποδίων καί τῶν ἀντιδράσεων, αἵτινες ἐπόμενονον εἶνε νά ὑπαναφαίνωνται ἐν τῇ πορείᾳ τῆς διακονίας αὐτοῦ· τόσω καί ἡ πίστις εἰς τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου αὐτοῦ καθίσταται ἐπί μᾶλλον ἀδιάσειστος καί βαθεῖα. Ὡς ἔργον εὐαγγελιστοῦ ζητοῦντος νά γνωρίσῃ τόν Κύριον εἰς τούς ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένους καί ἐνδότερον νά συνδέσῃ τās καρδίας αὐτῶν πρὸς Αὐτόν, ἀσκῶν τήν διακονίαν του ὁ κατηχητής πρέπει νά ἔχη ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι Θεοῦ ἐστι συνεργός καί ὅτι ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου συντρέχει αὐτῷ εἰς τό δύσκολον τοῦτο ἔργον. Διά προσευχῆς λοιπόν πρὸς τόν Κύριον ἐναρχόμενος τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὁ κατηχητής, διά προσευχῆς συνεχίζων τοῦτο καί μετά προσευχῆς συνυφαίνων αὐτό, ἀνατίθῃσιν αὐτό εἰς τās χεῖρας καί ὑπό τήν προστασίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐντεῦθεν ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς τό ἔργον τοῦτο καθίσταται ὁλονέν ἀδιάσειστος. Ποῖα δέ ἀποτελέσματα δύνανται νά ἐπιφέρωσι καί ὁποῖα ὄπλα πρὸς ἐπιτυχίαν δύνανται ν' ἀποβῶσι παρ' εὐσεβεῖ καί ἐνθουσιώδει κατηχητῇ ὁ ἐνθεος οὗτος πόθος πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν καί ἡ ἀκατάβλητος αὕτη πίστις, οὐδέ νά ἐπωμεν παρί-

σταται ἀνάγκη.».

Π. Ν. Τρεμπέλα Κατηχητική σελ. 326-330 Ἡ συνέχεια εἰς τό ἐπόμενον.

Ἐκκαθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου γράφει τά ἑξῆς:

«Ἡ Κατηχητική, διά νά ἔχη ὀρθόδοξον χαρακτήρα, δέον νά προβάλλῃ τό ὀρθόδοξον μορφωτικόν ἰδεῶδες καί νά ἐπιδιώκῃ πρό πάντων τήν λειτουργικήν μόρφωσιν καί ἀγωγήν, διά τῆς ὁποίας οἱ νέοι μορφοῦνται τόσον διά τήν λειτουργίαν, τ.ἔ. διά τήν ἐνεργόν καί ἐνσυνείδητον συμμετοχήν εἰς τήν λειτουργικήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί ἐκ τῆς λειτουργίας, τ.ἔ. διά τῆς χρήσεως καί ἀξιοποιήσεως τῶν μορφωτικῶν στοιχείων καί θησαυρῶν τῆς λατρείας.

Ἡ ἐν τῷ καθ' ὅλου κατηχητικῷ ἔργῳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας παραμέλησις τοῦ ἔργου τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως οὐ μόνον συντελεῖ εἰς τήν νοθείαν τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος καί εἰς τήν δημιουργίαν μορφωτικοῦ ἰδεώδους, ὅπερ, τροφοδοτούμενον μόνον ὑπό τῶν ἀνθρωπίνων ἐνταλμάτων τῆς στερουμένης ἐσχάτων θεμελίων συγχρόνου θύραθεν Παιδαγωγικῆς, εἶναι κατά τό μᾶλλον ἢ ἦπτον ἀπεξενωμένον τῆς ὑπερφυοῦς χάριτος καί ζωτικότητος, τήν ὁποίαν κέκτηται τό ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ ἀποκρυσταλλωθέν μορφωτικόν ἰδεῶδες, ἀλλ' ἐπί πλέον καθιστᾷ ἀναιμικά, οὐτοπιστικά καί ὅλως ἀπραγματοποίητα καί αὐτά τά αἰτήματα τῆς στερουμένης χριστιανικοῦ πνεύματος Παιδαγωγικῆς.

Ἐν ἀκριβῶς ἐκ τῶν κυριωτέρων μειονεκτημάτων τοῦ μέχρι πρό τινος ἑλληνικοῦ κατηχητικοῦ ἔργου, ὡς καί τῆς ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις γινομένης θρησκευτικῆς διδασκαλίας, εἶναι ἡ ἀπουσία τοῦ ζῶντος λειτουργικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἔπρεπε νά διαποτίζη τās μορφωτικὰς ταύτας ἐνεργείας καί ἡ παραμέλησις

τῆς ἐπαρκοῦς καί κατά πάντα ἱκανοποιητικῆς καλλιέργειας τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν, ἧτις ὡς ἐπί τό πλεῖστον εἶναι ὑποτυπώδης καί ἀτροφική. Τό γεγονός τοῦτο οὐ μόνον ἀντιτίθεται εἰς τήν οὐσίαν τοῦ ἔργου τῆς ὀρθοδόξου ἀγωγῆς καί κατ' ἀκολουθίαν εἰς τό γνήσιον ἑλληνορθόδοξον πνεῦμα, ὑφ' οὗ ἡ ἑλληνική παιδεία δέον νά χειραγωγῆται, ἀλλ' ἀπάδει καί πρὸς τήν μακροίωνα παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἧτις, κατά τό παρελθόν, ἀποφεύγουσα τήν ξηράν νοησιαρχικήν μόρφωσιν καί τήν μετάδοσιν ἀναιμικῆς ἠθικῆς διδασκαλίας, συνεδύαζε τό καθ' ὅλου ἐκπαιδευτικόν καί μορφωτικόν ἔργον μετά τῆς προσπαθείας πρὸς δημιουργίαν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν μαθητῶν ζώντων χριστιανικῶν βιωμάτων διά τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τήν λειτουργικήν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸς τήν κατεύθυνσιν ταύτην δέον νά στραφῇ ἡ παρ' ἡμῖν θεωρία τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου, διά νά δημιουργηθῇ μία καθαρῶς Ὁρθόδοξος Κατηχητική».

Εὐαγγέλου Θεοδώρου εἰς τήν Θρησκευτικὴν καί ἠθικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν τόμος 7ος στ. 462, 463.

Ἀπό τό κατηχητικό βοήθημα «Χειραγωγία Χριστοῦ» τοῦ Ἀρχιμανδρίτου π. Δανιὴλ Ἀεράκη, ἱεροκήρυκος, εἶναι τό παρακάτω κείμενον καί εἶναι πολύ χρήσιμον γιά ὅσους θά ἀναλάβουν τό δύσκολο ἔργο τῆς κατηχήσεως.

«**Ἡ λειτουργική ζωὴ τῶν κατηχητοπαίδων**

Εἶναι κοινό μυστικό, πῶς τό Κατηχητικό Σχολεῖο διέρχεται κρίση καί μάλιστα μεγάλη. Δέν ἔχει τή λάμψη καί τή δόξα, ποῦχε πρὶν ἀπό τριάντα χρόνια. Δέν ἔχει τή μεγαλειώδη ἐμφάνιση, πού πρόσδιδαν στό Κατηχητικό τόσο τό πλῆθος τῶν μαθητῶν, ὅσο καί ἡ ζωντανή συμμετοχή τους σ' αὐτό. Δέν ἔχει τό Κατηχητικό σήμερα ζωντανή παρουσία μεσ' στήν κοινωνία κι οὔτε παίξει ἡγετικό ρόλο μεσ' στό μαθητικό κόσμον. Ἐλάχιστη μειοψη-

φία από πλευρᾶς ἀριθμοῦ οἱ μαθητές του. Ἐτονη ἡ παρουσία του στά σχολεῖα καί στήν κοινωνία.

Γιατί; Ποῦ ὀφείλεται ἡ κρίση αὐτή; Πολλά ἔχουν γραφεῖ γι' αὐτή τήν κρίση, τά πιό πολλά σωστά καί γεμάτα ἀγωνία. Ἐδῶ θά ἐξετάσουμε μία ἀπό ἀπό τίς βασικές αἰτίες τῆς κρίσης αὐτῆς.

Ἡ κατήχηση σήμερα ἀποτυγχάνει καί γιά ἄλλους λόγους, ἀλλά καί γιατί εἶναι ἀτροφική. Τόσο οἱ κατηχητές, πού διακο- νοῦν στήν κατήχηση, ὅσο καί τό περιεχόμενο τῆς κατήχησης πά- σχουν ἀπό ἀτροφία. Στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων βλέπουμε, πώς οἱ πρῶτοι χριστιανοί ἦσαν «καθ' ἡμέραν προσκαρτε- ροῦντες ὁμοθυμαδόν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καί ἀφελότητι καρδίας». (Πράξ. ζ, 46). Μαζί μέ τήν ὑλική τροφή ἔπαιρναν κάθε μέρα καί τήν πνευματική τροφή. Κι ἐκεῖνη ἡ πνευματική τροφή, τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, πού κοινωνοῦσαν σχεδόν κάθε μέρα, τοὺς δυνάμωνε. Ἐκεῖνη ἡ πνευματική τροφή τοὺς ἔκανε πνευ- ματοφόρους καί θεοφόρους. Ἐκεῖνη ἡ μυστική κοινωνία μέ τό Χριστό ἔκανε νά αὐξάνει κι ὁ λόγος τοῦ κηρύγματος καί τῆς κα- τήχησης.

Αὐτή ἡ πνευματική τροφή, ἡ μυστηριακή κοινωνία κατηχητοῦ καί κατηχητοπαίδων μετά τοῦ Χριστοῦ λείπει σήμερα. Γι' αὐτό τά Κατηχητικά μας εἶναι ἀτροφικά, λιμοκτονοῦν, σβήνουν.

Μυσταγωγική ἡ κατήχηση

Εἶναι ἀνάγκη νά τονιστεῖ, ὅτι ὀρθόδοξος κατήχηση δέν νοεῖται ἔξω ἀπ' τή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ κατήχηση εἶναι ἕνας ἱερός θεσμός τῆς Ἐκκλησίας. Δέν νοεῖται κατήχηση ἔξω ἀπ' τήν Ἐκκλησία. Ἡ κατήχηση εἶναι μιά ἱεραργία τῆς Ἐκκλησίας. Τήν ὥρα πού κατηχοῦμε «ἱεραργοῦμεν τό εὐαγγέ- λιον τοῦ Θεοῦ». (Ρωμ. 15,16). Μεταδίδουμε μέ τή λαβίδα τῆς κα-

τήρησης τό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ στίς παιδικές ψυχές. Αὐτή δέ ἡ ἱερουργία τῆς κατήχησης δέν νοεῖται χωρισμένη ἀπ' τίς ἄλλες ἱερουργίες τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀπ' τίς μυστηριακές τελετές τῆς Ἐκκλησίας, ἔξω ἀπ' τό λειτουργικό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας.

Κατηχητικό Σχολεῖο, ποῦναι ξεκομμένο ἀπ' τή λειτουργική, πού δέν εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένο μέ τή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, δέν διαφέρει ἀπό ἕνα προτεσταντικό μάθημα μέσα σέ μιά αθουσα, ἀπό ἕνα μάθημα ξερό τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ σχολείου.

Τό Κατηχητικό Σχολεῖο δέν εἶναι ἀπλῶς μιά διαφώτιση πάνω σέ θρησκευτικά θέματα. Δέν εἶναι ἀπλῶς μιά θρησκευτική ἀγωγή. Δέν εἶναι ἀπλῶς ἕνα μάθημα γιά μετάδοση γνώσεων. Εἶναι μιά μυσταγωγία, εἶναι μιά κοινωνία, εἶναι μιά χειραγωγία εἰς Χριστόν. Καί τό Χριστό τόν ζῆ κανεῖς μέσα στή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ὅτι ἡ κατήχηση εἶναι συνδεδεμένη μέ τή λειτουργική ζωή, ἢ μᾶλλον ὅτι ἡ κατήχηση εἰσάγει, μυεῖ στή λειτουργική ζωή, εἶναι οἱ Κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. Οἱ πέντε ἀπ' αὐτές τίς κατηχήσεις ὀνομάζονται «μυσταγωγικές». Καί ὀνομάζονται ἔτσι, γιατί ἔχουν σχέση μέ τή μύηση στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί μάλιστα στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Θᾶθελα προτοῦ νά μπῶ στήν πρακτική ἀνάπτυξη τοῦ θέματος, ν' ἀναφέρω ἕνα γεγονός, πού δείχνει πόσο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ λειτουργική ἀγωγή τῶν παιδιῶν τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου καί πῶς φαίνεται ἡ ἔλλειψη μιᾶς τέτοιας ἀγωγῆς στό Κατηχητικό τῶν τελευταίων ἐτῶν. Τό γεγονός αὐτό εἶναι τό θέαμα τοῦ ἐκκλησιάσματος στούς πιό πολλούς ναούς μας. Μέ μιά ματιά στό τακτικό ἐκκλησίασμα διαπιστώνει κανεῖς, πῶς αὐτό ἀποτελεῖται κατά 90% ἀπό μεσήλικες καί γέροντες. Σπάνιοι οἱ νέοι, πού ἐκκλησιάζονται τακτικά. Γιατί ἄραγε; Οἱ νέοι τῶν 18-25

χρόνων, πού τήν ὥρα τῆς θ. λειτουργίας βρίσκονται κάπου ἄλλοῦ, στήν παιδική τους ἡλικία, στήν ἡλικία τῶν 10-12 χρόνων, πέρασαν οἱ περισσότεροί ἀπ' τό Κατηχητικό Σχολεῖο. Τί συνέβη καί σήμερα δέν θέλουν οὔτε νά σκεφθοῦν νάρθουν Κυριακή πρωί στήν ἐκκλησία; Πολλά συνέβησαν. Ἐνα ἀπ' τά πολλά εἶναι καί τό ὅτι στό Κατηχητικό τό παιδί δέν ἔμαθε νά ναι παιδί τῆς Ἐκκλησίας, παιδί τῶν μυστηρίων. Ἐρχόταν, ἄκουγε ἕνα ὠραῖο μάθημα, τραγουδοῦσε ἕνα καλό τραγοῦδι, ἔπαιζε καί κάποιο παιχνίδι μέ τόν κατηχητή, μά δέν συνδέθηκε στενά μέ τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καί μάλιστα μέ τήν Ἐξομολόγηση καί τή συχνή θεία Κοινωνία.

Ἐο κατηχητής ἄνθρωπος μυστηριακῆς ζωῆς

Πῶς τώρα ἐπιτυγχάνεται αὐτό; Πῶς ἕνα Κατηχητικό Σχολεῖο δημιουργεῖ ἄνθρώπους μέ λειτουργική, μέ μυστηριακή ζωή; Βασική προϋπόθεση: Ἐο διος ὁ κατηχητής ἢ ἡ κατηχήτρια νά εἶναι πνευματικός ἄνθρωπος μέ λειτουργική ζωή. Δέν φτάνει μονάχα ὁ ἐνθουσιασμός γιά νά ναι κάποιος κατηχητής. Ἐο κατηχητής εἶναι ὁ πῖο καταρτισμένος στά θέματα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλά καί ὁ πῖο συνειδητός κοινωνός τῶν θείων μυστηρίων. Νέος πού δέν ἐκκλησιάζεται κάθε Κυριακή καί κάθε μεγάλη γιορτή· νέος πού δέν ἐκκλησιάζεται «ὄρθρου βαθέος», ἀπ' τόν ἐξάψαλμο· νέος πού δέν γνωρίζει, στοιχειωδῶς ἔστω, τό τυπικό τοῦ ὄρθρου καί τῆς θ. λειτουργίας· νέος πού δέν παρακολουθεῖ μέ ζῆλο τίς ἱερές ἀκολουθίες καί δέν συγκλονίζεται ἐσωτερικά κατά τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θ. Εὐχαριστίας· νέος πού δέν φτάνει σέ θεία κατάνυξη κατά τή θ. λειτουργία· νέος πού δέν φλογίζεται ἀπ' τόν πόθο νά κοινωνεῖ συχνά τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καί δέν ἀγωνίζεται νά πραγματοποιεῖ αὐτόν τόν πόθο, ὁ νέος αὐτός δέν πρέπει ν' ἀναλαμβάνει ἔργο κατηχητοῦ, ἔστω κι ἂν ἔχει παι-

δαγωγικές γνώσεις και λογοτεχνικό τάλαντο.

Λειτουργικός τύπος ὁ κατηχητής. Τό τονίζω αὐτό, γιατί συνα- ντᾶμε περιπτώσεις, ὅπου ὁ κατηχητής ἔρχεται στήν ἐκκλησία μετά τό «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...», ἢ ἔρχεται καί στέκει μέ ἀπάθεια καί ψυχρότητα, ἢ περνᾶ μεγάλο χρονικό διάστημα καί δέν προσέρ- χεται στό Ποτήριο τῆς Ζωῆς. Ἐνας τέτοιος κατηχητής πρῶτα- πρῶτα γίνεται κακό παράδειγμα καί σκάνδαλο στούς μικροῦς μαθητές καί στούς μεγάλους πού τόν παρακολουθοῦν. Κι ἀκό- μα ἕνας τέτοιος κατηχητής δέν εἶναι δυνατό νά ἐπηρεάσει τά παιδιά καί νά δημιουργήσει σ' αὐτά μόνιμες πνευματικές ἐμπει- ρίες.

Λειτουργικός τύπος ὁ κατηχητής σημαίνει: 1) Γνώση τῶν σπουδαιότερων ἀκολουθιῶν τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ τυπικοῦ, τουλάχιστον τοῦ ὀρθρου καί τοῦ ἔσπερινοῦ. Ἀλλοίμονο νά μπαίνει μεσ' τό ναό καί νά μή καταλαβαίνει ἀμέσως σέ ποιό ση- μεῖο βρίσκεται ἡ ἀκολουθία· στά καθίσματα, στίς καταβασίες, στό ἔωθινό Εὐαγγέλιο, στούς ανους, στή δοξολογία κ.λ.π. Ἀλλοίμονο ἂν ρωτᾶ τούς δίπλα, τούς ἀπλοϊκοῦς χριστιανούς, νά τοῦ ποῦν σέ ποιό σημείο βρίσκεται ὁ ἱερέας ἢ ὁ ψάλτης.

2) Λειτουργικό βίωμα. Μπορεῖ κάποιος νά ξέρει θεωρητικά πολύ καλά τό τυπικό τῆς Ἐκκλησίας, νᾶναι ἀκόμα ψάλτης καί νά γνωρίζει ὅλους τούς ἤχους, καί τά ἀργά ἀκόμα μέλη, κι ὅμως νᾶναι ἀπαθής καί τελείως ἄγευστος τῆς μυστικῆς χαρᾶς, πού αἰσθάνεται ὁ πιστός πού ἐκκλησιάζεται μέ κατάνυξη καί κοινω- νεῖ «μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καί ἀγάπης». Ἀπόδειξη τό γεγο- νός, ὅτι στούς πιό πολλούς ναοῦς τῶν μεγάλων πόλεων σπάνια βλέπουν οἱ πιστοί τόν ψάλτη νά κατεβαίνει ἀπ' τό ἀναλόγιο καί νά προσέρχεται στήν ὠραία πύλη γιά νά κοινωνήσει.

ἮΟχι λοιπόν ἀπλῶς γνώση, ἀλλά καί ζωή τῆς λειτουργίας. Μέ τήν τακτική ἐξομολόγηση καί μέ τόν ἀγῶνα τόν ἀδιάλειπτο γιά

τήν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, κατορθώνει ὁ πιστός κατηχητής νά προσέρχεται συχνά στή θ. Εὐχαριστία. Καί ἔτσι μέ τόν Χριστό «ἐνοῦται καί θεοῦται», καί ἀντλεῖ δύναμη ἀπ' τήν ἔνωσή του μέ τό Δυνατό Θεό γιά τό δύσκολο ἔργο του. Τό στόμα του γίνεται στόμα Χριστοῦ. Κι ὅπως μυστηριωδῶς ἐνώθηκε ὁ διος μέ τό Χριστό διά τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, ἔτσι μυστηριωδῶς ἐνώνεται ὁ Χριστός μέ τίς ψυχές τῶν παιδιῶν του μέ τό λόγο πού ἐκπορεύεται ἀπό τό στόμα τοῦ κατηχητοῦ.

Κι αὐτή ἡ προσωπική λειτουργική βίωση θά κάνει τόν κατηχητή νά μεταδίδει τή λειτουργική ζωή καί στούς κατηχητόπαιδες.»

Σημείωση. Ἡ συνέχεια εἰς τό ἐπόμενο μάθημα.